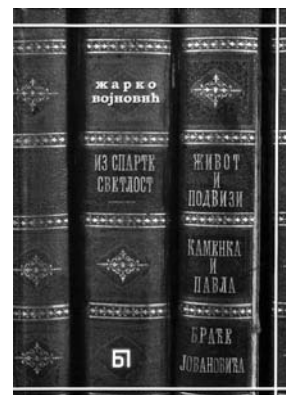

„Обична“ библиографија једног завичајног издавача

Љубица Ћоровић
Библиотека града Београда
beogradika@gmail.com

Војновић, Жарко. *Из Спарте светлост то јест Живот и подвизи Каменка и Павла браће Јовановића; уједно и Библиографија издања*. Панчево: Градска библиотека, 2010.

Мој први сусрет са издањима Књижаре Браће Јовановића из Панчева одиграо се давних, давних дана у београдским антикваријатима Матице српске и Просвете. Почело је готово наивно. Била ми је потребна књига које није било у „обичним“ књижарама, па сам је потражила у подрумима испод нивоа Кнез Михаилове улице. Сви изложени наслови били су доступни занетим посетиоцима и нико се није чудио што их практично читамо стојећи. После неколико тако прегледаних књижица, често се више нисам ни сећала са каквом сам намером скренула са главног градског шеталишта. Преузимама би ме радозналост неочекиваних „открића“...

Још тада, сећам се, није било полице у овим антикваријатима без понеког панчевачког делца. Пажњу су нарочито привлачиле књижице *Народне библиотеке* са сликом зачитаног јуноше на коришној илустрацији. Било је ту превода из енглеске, француске, руске и немачке књижевности, али и дела српских аутора, на која доцније, ма колико тражила, нисам наилазила у поновљеним издањима. На попис, чинило ми се, увек расутих наслова Народне библиотеке Браће Јовановића, наишла сам тек много година касније, у изузетно корисном *Малом књижарском лексикону: библиографско-библиофилско-библиошкеарском приручнику* Милана Т. Вуковића, али ми то некако није било довољно. Желела сам да сазнам више и о браћи Јовановић и о њиховом издавачком раду. Због свега овога, бескрајно ме је обрадовала вест о појави књиге колеге Војновића.

„Откуд ова књига са библиографијом на концу?“ – наслов је поглавља које „извире“ подобро после средине ове обимне књиге (тек на 329. страни), по старински подуго насловљене: *Из Спарте светлост то јест Живот и подвизи Каменка и Павла браће Јовановића; уједно и Библиографија издања*. Радозналог читаоца саветујем да сву своју пажњу најпре порине овде где аутор, Жарко Војновић, библиотекар из Панчева, сведочи о првобитној намери да сачини једну „обичну“ завичајну библиографију једног завичајног издавача, о коме је до тада веома мало и знао, али „...наслови који су се из годишта у годиште редали као чељад око ове панчевачке Књижаре пробудили би ваљда чак и најуспавањег библиотекара...“.

Сакупљени материјал почео је да нараста попут теста. Све потребнија је била и биографска црта посвећена Каменку и Павлу Јовановићу, али је управо ту наш аутор већ готово сасвим изгубио ослонац у научним радовима прет-

ходника. Тло под ногама пружио му је домаћа периодика, пре свега *Панчевац*, потом Милетићева *Засијава*, радови Љубомира Дурковића-Јакшића, „беспримерно вредног“ Миховила Томандла... Коцкице су почеле да се уклапају, све је полако долазило на своје место.

На општу корист, преплет стваралачких путева вредних Панчеваца XIX и XXI века изнедрио је драгоцену монографију, сведочанство упоредног политичког, економског и културног подизања српског народа ка европском стандарду, и то пионирским подухватом омасовљавања читалачке публике. „Преносећи искуства развијенијих средина, Браћа Јовановићи основаће прву праву српску професионалну књижару у Аустроугарској која ће послужити као узор каснијим српским књижарама. Систематски сабирајући најразноврснији књижни фонд, она ће својим радом повезати цео српски културни простор у Србији и Хабзбуршком царству, стварајући мрежу која ће промет књига подићи на много виши ниво, као незаобилазан посредник многих, не само српских, већ и јужнословенских културних и научних институција.“

Војновић се у свом делу вајка да је „фрустриран унапред чињеницом да су библиографије књиге које се не читају“. И ма колико се не слагали са овом његовом, испоставило се, веома плодноном заблудом, да кажемо коју реч и о његовој *Библиографији издања Књижаре Браће Јовановића*. Осам стотина седамдесет шест обрађених јединица обухвата у највећој мери монографске публикације, али и некњижну грађу, картографска издања, учила, периодику и разгледнице Панчева. Посебно су пописана и издања Задужбине Каменка и Павла браће Јовановића у издању Српске краљевске академије, издавана од 1925. до 1941. године. Библиографија је устројена по хронолошком начелу и азбучном редоследу, са именским и насловним регистром, библиографским изворима и богатом литературом. Посебну вредност чине додатне библиографске референце које се тичу реклама, вести о књигама и њиховим приказима нађеним у савременој српској периодици.

Можемо само пожелети још књига писаних са оволико воље и неомеђене стваралачке радозналости. Монографија која је пред нама осветлила је читав један одсек наше непосредне историје, дубоко прекривен забором – управо на полицама око нас. Пробудимо се, прогледајмо, ако ми сами не посвећујемо пажњу сопственим коренима, не очекујмо да ће то неко други урадити уместо нас.